

We bouwen de brug terwijl we erover lopen

Wat staat ons als team te doen als we kindgericht willen werken? Deze vraag stelde speelleercentrum De Oversteek in het Brabantse Liempde zich. De antwoorden zijn zichtbaar en merkbaar aan het

worden. In gesprek met directeur-bestuurder Irene Verbeet. "Als team zijn we samen op weg en zoeken we naar bewandelbare paden. Elke keer maken we een stapje vooruit."

Verhalenreeks: 'Een rondje langs de velden'

In de verhalenreeks 'Een rondje langs de velden' nemen we u mee in de vragen waarmee onze netwerkpartner Sandra Loos aan de slag gaat op verschillende scholen. Vaak gaat het daarbij om thema's als het anders organiseren van onderwijs, procesbegeleiding bij onderwijs- en teamontwikkeling, lesson study en coaching m.b.v. filmen en observaties.

Wat altijd in deze trajecten voorop staat: leren van en met elkaar, aansluiten bij de ontwikkelkracht van het team en onderwijsprofessionals leren om het zelf te gaan doen. Bij elk verhaal verzorgt Sandra een korte nabescherping aan de hand van drie vragen. "Mijn drijfveer is om voor ieder kind een passend onderwijsaanbod te realiseren. Dat wil ik graag bewerkstelligen door de inzet van het leren van en met elkaar. Samen weet je meer dan alleen. Binnen het anders organiseren van het onderwijs is het erg fijn en belangrijk dat je met meerdere ogen naar het kind kan en mag kijken."

De ambitie om kindgericht te werken kwam niet uit de lucht vallen, vertelt Irene. "Dit proces zijn we sinds 2020 hier gaan lopen met elkaar. Met allereerst een grondige analyse. We hebben onze doelgroep en ons onderwijs nauwkeurig in beeld gebracht. Daaruit bleek dat de basis goed op orde was, maar ook dat er wat aandachtspunten waren op sociaal-emotioneel gebied die deels te maken hadden met de over- en ondervraging van kinderen. We gaven onszelf de opdracht: we willen meer kindgericht gaan werken."

Ontwikkellijnen

Die ambitie is nauwkeurig uitgewerkt op De Oversteek (ca. 350 kinderen; 35 leerkrachten en ondersteunende medewerkers). Achter de deuren van het speelleercentrum gaan twee organisaties schuil die samenwerken vanuit één pedagogische visie: kinderopvangorganisatie Humankind en basisschool De Oversteek. Binnen het kindgericht werken zijn 4 ontwikkellijnen uitgezet: 1. pedagogische basishouding ('leren is een actie van het kind'); 2. levendig thematisch onderwijs; 3. werken vanuit doelensets (cruciale doelen, basisdoelen, verrijkende doelen) en leerlingen clusteren op doelniveau en instructie in kleine groepen; 4. vergroten van betrokkenheid, eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van kinderen. Deze lijnen moeten als scharnieren in elkaar grijpen, blijkt uit het gesprek. Een voorbeeld. De wereldoriëntatie-methode en de leesmethodes zijn gekoppeld aan elkaar. Irene: "Alle teksten, boeken, verhalen, alle wereldoriëntatielessen draaien van vakantie tot vakantie rond één bepaald thema. Zo grijpt het in elkaar."

Groei van het kind

Gaandeweg het gesprek met Irene ontrolt zich als belangrijke rode draad het belang van doordacht veranderen en ontwikkelen. Het gaat op De Oversteek om de stip op de horizon én om concrete doelen. Om visie én om uitvoering. Om uitproberen én om borgen. Die benadering werpt ook zijn vruchten af, daarover later meer. Wat Irene verder wil benadrukken: De Oversteek werkt kindgericht, maar biedt géén individueel onderwijs. "Binnen onze mogelijkheden kijken we echt naar kinderen en de groei van het kind ten opzichte van zichzelf. We zijn er niet op uit om kinderen met anderen te vergelijken. Wel: hoe heb jij je ontwikkeld ten opzichte van de vorige keer dat wij hier samen zaten?" Dat verklaart ook de keuze voor het leerlingvolgsysteem IEP. "IEP past bij onze visie op leren en ontwikkelen en vergelijkt het kind met zijn eigen ontwikkeling en kijkt verder dan de taal- en rekenontwikkeling", legt Irene uit.

Irene Verbeet: directeur-bestuurder van De Oversteek: "We gaan als team samen op weg en zoeken naar bewandelbare paden en elke keer maken we een stapje vooruit in onze schoolontwikkeling."

Groepsdoorbrekend werken

Wat leerkrachten vooral leren is “hun handen vrij te spelen”, merkt Irene op. “Dat is nodig om met een klein groepje of met een kind aan de slag te kunnen. Essentieel hierbij is het vergroten van de zelfstandigheid van de kinderen en de leerkracht-afhankelijkheid langzaam wat af te bouwen.” Met een trotse ondertoon vertelt Irene over de wijze waarop zorgvuldig gedoseerd groepsdoorbrekend wordt gewerkt (“en dat kent een opbouwende lijn”), over de keuzes die leerlingen kunnen maken (“ga ik bij de uitleg van schrijven zitten of ga ik gewoon mijn eigen werk maken?”) en de ‘zelf-werk-woensdag’ in de bovenbouw (“en aan het einde van de dag wordt geëvalueerd; wat ging er goed en wat ging er niet goed?”). Irene: “Het is op onze school én én. Leerlingen zitten dus niet de hele week in hetzelfde klasje en het onderwijs is niet altijd groepsdoorbrekend.”

Elke keer een stapje vooruit

“We bouwen de brug terwijl we erover lopen.” Deze oneliner van Irene vat in een notendop samen hoe De Oversteek ongebaande paden tegemoet treedt. Irene: “Het werkt niet om dit top-down te organiseren, een plan te bedenken en dat over het team uit te rollen. We hebben onszelf een doel gesteld, we gaan als team samen op weg en zoeken naar bewandelbare paden en elke keer maken we een stapje vooruit in onze schoolontwikkeling. Er is ook steeds meer openheid in het team en veiligheid om bij elkaar in de klas te kijken en met elkaar het gesprek aan te gaan over onderwijs en om nieuwe wegen te zoeken.”

Onderbouwingen

Veranderen en ontwikkelen blijken stevig verankerd op De Oversteek. Een ontwikkelgroep - met hierin de mt-leden, de intern begeleiders en de innovatie-coördinatoren - bereidt de stappen voor. Bij het uitwerken van de plannen werkt de school met een ‘ontwikkelcirkel’ waarop alle veranderonderwerpen staan van de jaarkalender. Irene: “We stellen onszelf een doel en we onderzoeken dat heel goed. We kijken naar de wetenschappelijke onderbouwing én naar de praktijk onderbouwing. Hierna komen we in de fase van realisatie en gaan we het ook echt doen. Dat betekent ook dingen gewoon uitproberen: dit werkt wel, dat moet anders. Soms ga je op je bek. Ook dat is een onderdeel van leren met elkaar.” Een onmisbaar ‘bestanddeel’ is eigenaarschap, merkt Irene op. “Als we kinderen zelfstandiger willen maken en eigenaar van hun eigen ontwikkeling, dan staat ons dat ook te doen in het team. De school is van ons allen. Dat zit helemaal in ons DNA.”

De ontwikkelcirkel van De Oversteek.

De blik naar buiten

In januari 2020 startte Irene als directeur-bestuurder. Kort daarna kwam corona. "Ik had bij wijze van spreken net ieder een hand gegeven en kende net iedereen bij zijn of haar voornaam. Door corona werd alles anders en ontstond er een uitzonderlijke situatie. Het was eigenlijk crisis en als leider moet je er ook snel gaan staan en soms ook heel daadkrachtig optreden. Dat doet een ander beroep op je dan in een ontwikkelproces." Zeker als éénpitter is het, vertelt Irene, belangrijk om "de blik naar buiten te organiseren en expertise binnen te halen." Om die reden werkt De Oversteek bij dit ontwikkeltraject samen met KPC Groep in de persoon van Sandra Loos. Irene: "Sandra is vooral sparring-

partner voor ons. Ze reikt ideeën en handvatten aan. Sandra komt op veel scholen en heeft al veel gezien. Met haar inbreng kan ze ons boven ons eigen denkniveau laten uitstijgen. Op de 'kijkdagen' gaat Sandra de klassen in en hangt ze de 'peilstok' erin. Er lopen dan ook leerkrachten met haar mee die zich daarvoor aanmelden. Er is een open leercultuur hier."

Betere antwoorden en programma's

Kindgericht werken. Hoe pakken de ambities en doelen uit in de onderwijspraktijk? Irene: "Wat we hier zien is dat we steeds betere antwoorden en programma's hebben op ondervraging én overvraging.

Dit zorgt ervoor dat kinderen beter in hun vel zitten. Wat ik ook zie: de arrangementcijfers zijn sterk afgenomen. We kunnen meer als het gaat om passend onderwijs. Wat we ook merken: er zijn kinderen die meer zelfstandigheid aan kunnen en kinderen die daarin nog wat te leren hebben. Dat is maatwerk in de klas van de leerkracht. Het is niet zo dat we iedereen helemaal loslaten en het is niet zo dat iedereen bij het handje gehouden wordt. We leren kinderen hier zelf keuzes te maken en daar goed na over na te denken. Waar ben ik goed in en waar ben ik nog niet goed in? Hoe houd ik mijn

impulsen in bedwang en maak ik goede keuzes?"

Energie

De Oversteek is goed onderweg met kindgericht werken. De stip op de horizon? In 2025 wil de school werken met periodieke leergesprekken met kinderen en ouders. Irene: "Echt met het kind gaan zitten dus. Dit zien wij. Wat zie jij? Dat is een verdere stap in kindgericht werken. We zijn hier inderdaad ambitieus. Samen de schouders eronder zetten. Dat geeft heel veel energie."

Drie vragen aan Sandra Loos

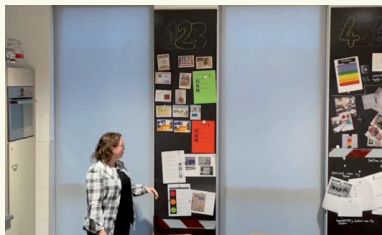

Vraag 1 **Wat waren in dit traject de vertrekpunten voor de ondersteuning en waarom juist deze?**

"Het team van de Oversteek wilde leren doelgericht te werken (in kleine groepjes kinderen of 1 op 1) vanuit de doelensets die het team had gemaakt. Daarvoor is het essentieel dat de zelfstandigheid van kinderen werd vergroot en dat de leerkrachten hiervoor de ruimte gingen maken door handen vrij te spelen. Om dit te realiseren heb ik voorgesteld om tijdens studiebijeenkomsten en observaties samen met het team aan dit onderwerp te werken."

Vraag 2 **Wat heeft het team door dit traject nu concreet in handen gekregen?**

“Het team heeft geleerd om de zelfstandigheid en autonomie van de kinderen te vergroten door samen te reflecteren op het leerkrachthandelen en hier gerichte observaties op te doen. Tijdens studiebijeenkomsten hebben we o.a. ingezoomd op de leraar als coach en hebben we de doorgaande lijn rondom zelfstandig werken gevisualiseerd en op schrift vastgelegd in een borgboek. Het was mooi om te zien hoe we de doorgaande lijn mooi in beeld kregen.”

Teamleden presenteren de doorgaande lijn rondom zelfstandig werken.

Vraag 3 **Was er een moment in dit traject dat je dacht: hier doen we het voor?**

“Het team is zichtbaar gegroeid in het reflecteren en feedback geven op elkaars handelen als het gaat om het geven van richting, ruimte en ruggensteun aan de kinderen. Hier geeft men op een constructieve en opbouwende manier tijdens de studiebijeenkomsten met mij steeds een vervolg aan. Er melden zich nu spontaan leerkrachten aan die met mij samen willen gaan observeren bij collega's. Het leren van en met elkaar is voor mij een enorm belangrijke waarde in het leven en dus ook in mijn werk en ik vind het heel mooi als een team dit steeds meer gaat doen en zich hiervoor openstelt. Dat komt echt ten goede aan het onderwijs voor de kinderen.”

Leren van en met elkaar tijdens een feedbackronde op de ontworpen nieuwe proeftuinperiode die gericht was op het vergroten van de coachende rol van de leraar in ieder cluster.

Meer weten?

www.kpcgroep.nl/sandraloos